

Työ- ja elinkeinoministeriö
Johtava asiantuntija Antti Kaihovaara
Asiantuntijalausunto
23.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

KIRJALLINEN ASIAANTUNTIJALAUUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2025 (HE 109/2024 VP)

Teema: 32.50 Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallisen asiantuntijalausuntonsa vuoden 2025 talousarvioehdotuksesta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon-alalla teemasta kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen. Tässä asiantuntijalausunnossa käsitellään kotoutumisen ja työperusteisen maahanmuuton määrärahoja vuoden 2025 talousarviesityksessä. Lopussa on nostettu esiin myös Koto24-uudistuksen keskeisimpiä muutoksia.

1 Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämisen määrärahat

Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämisen määrärahoiksi ehdotetaan 501,3 milj. euroa, joka on 112,2 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Momentilta 32.50.30 (Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä) korvataan kunnille, hyvinvointialueille ja Kansaneläkelaitokselle pakolaisten (ml. kotikunnan omaavien tilapäistä suojelua saavien) vastaanotosta ja kotoutumisen edistämisestä aiheutuvia kustannuksia. Momenttia 32.50.03 (Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen) käytetään maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen sekä kansainvälisen osaamisen ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseen.

Momentti	TAE 2024	TAE 2025
32.50.03	4 851 000	2 559 000
32.50.30	384 250 000	498 774 000
Yhteensä	389 101 000	501 333 000

1.1 Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä (mom. 32.50.30, arviomääräraha)

Momentin 32.50.30 (Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä, arviomääräraha) määrärahaksi esitetään 498,8 milj. euroa, mikä on noin 114,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2024 talousarviossa.

Määräraharahatarve perustuu arvioon kotoutumislain mukaisten korvausten piirissä olevien oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden, kiintiöpakolaisten ja kotikunnan saaneiden tilapäistä suojelua saavien määrästä sekä edellisen vuoden käyttötarkoituksittain toteutuneisiin kustannuksiin. Vuonna 2025 laskennallisten korvausten piirissä arvioidaan olevan noin 12 000 kansainvälistä suojelua saavaa ja noin 31 200 tilapäistä suojelua saavaa henkilöä, joilla on kotikunta. Viimeaikaisen kehityksen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että talousarviossa käytetty arvio tilapäistä suojelua saavien määrästä ovat alimitoitettu.

Valtio korvaa pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset kunnille ja hyvinvointialueille laskennallisen perusteen tai todellisten kustannusten mukaan. Laskennallisten kustannusten arvioitu määrä vuonna 2025 on 167,4 miljoonaa euroa ja todellisten kustannusten perusteella maksettavien kustannusten arvioitu määrä 330,4 miljoonaa euroa.

Laskennallisia korvauksia maksetaan kunnille pakolaisten vastaanottamisesta, heidän osaamisensa ja kotoutumisen palvelutarpeensa arvioinnista, kotoutumissuunnitelman laatimisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation, kotoutumiskoulutuksen, tulkitsemisen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä. Hyvinvointialueelle laskennallista korvausta maksetaan monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin ja monialaisen kotoutumissuunnitelman laatimiseen osallistumisesta sekä muiden kotoutumista edistävien palveluiden ja tulkitsemisen järjestämisestä. Kotoutumislakiin ollaan kuitenkin esittämässä muutoksia hallituksen säästötoimenpiteiden vuoksi, jolloin määrärahan vähennysten myötä myös kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviä tullaan karsimaan. Lausuntokierros hallituksen esityksestä kotoutumislain muuttamiseksi päättyy 24.10.

Vuodesta 2025 alkaen laskennallisia korvauksia maksetaan kunnille ja hyvinvointialueille kahden vuoden ajan oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista sekä tilapäistä suojelua saavista. Kiintiöpakolaisista korvauksia maksetaan kolmen vuoden ajan. Henkilöistä, joista maksettavan laskennallisen korvauksen maksuaika on alkanut ennen 1.1.2025 korvausaika on kolme vuotta, kiintiöpakolaisten osalta neljä vuotta.

Laskennallisten korvausten piirissä olevien määrästä arvioidaan olevan noin 20 % alle 7-vuotiaita, joista kunnille ja hyvinvointialueille yhteensä maksettava korvaus on nykyisin 6 845 euroa/vuosi, ja 7 vuotta täyttäneitä 80 %, joista maksettava korvaus on 2 300 euroa/vuosi. Maahanmuuttajan alkukartoituksen laskennallinen korvaus kunnalle on 700 euroa/henkilö. Laskennallisia korvauksia on kuitenkin tarkoitus laskea vuoden 2025 alusta alkaen lausuntokierroksella olevan hallituksen esityksen ja sen yhteydessä annettavan asetuksen perusteella.

Hyvinvointialueelle korvataan todellisten kustannusten mukaan:

- Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki vuoden ajalta,
- Sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksia sekä muita erityiskustannuksia enintään 10 vuoden ajalta,
- Paluumuuton tukeminen
- Alaikäisten, ilman huoltajaa tulleiden oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta perheryhmäkotiin, muuhun asuinyksikköön sekä perhehoidosta,

asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuneet kustannukset siihen saakka kunnes nuori täyttää 23 vuotta.

- Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvia kustannuksia
- Sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvia kustannuksia

Kunnalle korvataan todellisten kustannusten mukaan:

- Vastaanottoon varautumisen kustannuksia
- Muita erityiskustannuksia
- Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvia kustannuksia

Yksikkökustannusten mitoitusperusteena käytetään edellisen vuoden käyttötarkoitussittain toteutuneita kustannuksia suhteessa kaikkiin korvausten piirissä oleviin henkilöihin. Näin ollen laskennalliset yksikkökustannukset vaihtelevat jonkin verran vuosittain. Kunnat ja hyvinvointialueet voivat hakea korvausta kahden vuoden kuluessa jälkikäteen, mikä aiheuttaa vaihtelua määrärahan kulumiseen.

Momentin 32.50.30 määrärahan lisäksi pakolaisten vastaanottoa kuntiin tuetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle SM:n momentilta 26.01.26 osoitettavalla EU:n turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) uudelleensijoittamisen erillismäärärahalla. Pakolaiskiintiön koon lasku 500 henkilöön tulee vähentämään erillismäärärahaa tulevina vuosina. Vuoden 2025 talousarvioesityksessä erillismäärärahaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle on esitetty 5,6 milj. euroa. Vuonna 2025 määrärahasta tuetaan kuntiin sijoittamisen sujuvuutta kotoutumislain mukaisten korvausten lisänä myönnettävin tuin. Pääasiallisesti lisätukia myönnetään takautuvasti vuonna 2024 kuntiin vastaanotetuista kansainvälistä suojelua saavista henkilöistä.

1.1.1 Määrärahaan mitoituksessa huomioon otetut muutokset

Määrärahan nousu vuoteen 2024 verrattuna aiheutuu pääosin Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainasta pakenemaan joutuneiden tilapäistä suojelua saavien henkilöiden siirtymisestä kunnille ja hyvinvointialueille maksettavien kustannusten korvausten piiriin. Tilapäistä suojelua saavien kotoutumista edistävien palveluiden kustannusten korvaussista aiheutuisi vuodelle 2025 lisäystä arviolta noin 169,2 milj. euroa. Valtiontaloudelle aiheutuvat kustannukset olisivat kuitenkin huomattavasti pienemmät, sillä siirtyessään kunnallisten palveluiden piiriin tilapäistä suojelua saavien oikeus vastaanottopalveluihin loppuu kohtuullisen siirtymäajan jälkeen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan valtiontalouden kustannukset ovat luultavasti ainoastaan hieman aiempaa suuremmat, kun tilapäistä suojelua saavat siirtyvät vastaanottopalveluista kunnallisten palveluiden piiriin.

Hallituksen päätösperusteisten toimet laskevat momentin määrärahoja vuonna 2025 arviolta noin 74,2 milj. euroa. Suurin vaikutus on laskennallisten korvausten leikkauksella (-58 milj. eur). Laskennallisia korvauksia lasketaan budjettiriihen päätösten mukaisesti osin vähentämällä kuntien velvoitteita ja osin tuottavuussäästöjen perusteella tehtävänä tasonalennuksena. Budjettiriihen pöytäkirjamerkintöjen mukaan leikkaus toteutetaan niin, ettei se heikennä kielikoulutusta, varhaiskasvatuksen tai opetuksen palveluita tai työllisyyttä edistäviä palveluita. Käytännössä leikkaus edellyttää alle 7-vuotiaiden las-

kennallisen korvauksen tason laskua noin 4 545 eurolla ja yli 7-vuotiaiden laskennallisen korvauksen laskua noin 540 eurolla. Leikkaus kohdistuu voimakkaammin alle 7-vuotiaisiin siksi, että alle 7-vuotiaiden osalta laskennallinen korvaus on merkittävästi korkeampi kuin yli 7-vuotiaiden. Lakisääteisiä palveluita alle 7-vuotiailta ei kuitenkaan leikata. Varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta ei rahoiteta kotoutumislain mukaisella rahoituksella, eikä kotoutumislakiin esitetyt muutokset esimerkiksi muuta lapsen subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen. 58 miljoonan säästöjä koskeva hallituksen esitys on määrä antaa eduskunnalle vuoden 2025 täydentävän talousarvion yhteydessä.

Muut momentin vuoden 2025 määrärahaan vaikuttavat hallituksen päätösperusteiset toimet ovat kotoutumiskoulutuksen hintatason tarkistus (- 8,4 milj. eur), pakolaiskiintiön lasku 500 henkilöön (- 4,3 milj. eur), tulkkauskustannusten leikkaus (-3,1 milj. eur), aikuistumisen tuen yläikärajan alentaminen 23 vuoteen (- 0,4 milj. eur) ja maahanmuuttajaaitien aseman parantaminen (+0,06 milj. euroa momentilta 32.50.30 ja +4,96 milj. euroa momentilta 28.90.30).

Muut teknisluontoisemmat muutokset momentin määrärahassa edellisvuoteen nähden johtuvat kotoutumiskoulutusta koskevasta momenttisiirrosta (+22,9 milj. eur), Afganistanista evakoitujen henkilöiden poistumisesta korvausten piiristä (-2,4 milj. eur), kotoutumislain kokonaisuudistuksesta (+1,8 milj. eur), tarkentuneista maahanmuuton oletuksista (-1,7 milj. eur), vuoden 2021 pakolaiskiintiön noston vaikutusten päättymisestä (-1,1 milj. eur) sekä kotoutumisen korvauksista Ahvenanmaan maakunnalle (+0,03 milj. eur).

TE-palvelu-uudistuksen myötä osa kotoutumiskoulutuksen rahoituksesta (aiemmin momentilla 32.30.51) kohdennetaan kunnille osana kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää. Kotoutumislain mukaisten korvausten piirissä olevien, kuten kv. suojelua saavat ja kotikunnan omaavat tilapäistä suojelua saavat, osalta rahoitus kohdennetaan kunnille osana laskennallista korvausta.

1.2 Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen (mom. 32.50.03, siirtomääräraha 2 v)

Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen esitetään momentille 32.50.03 noin 2,6 milj. euroa. Määrärahassa on vähennystä 2,3 milj. euroa vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahassa on huomioitu kotoutumislain kokonaisuudistuksesta johtuvat muutokset. Lisäksi määrärahan määrään vaikuttaa hallitusohjelman mukaiset tuottavuustoimenpiteet.

Momentin 32.50.03 määrärahaa käytetään mm. kotoutumisen, työllisyyden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä kansainvälisen osaamisen ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseen. Kotoutumiskoulutus perustuu kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen. Kotoutumisen mahdollistaminen molemmilla kotimaisilla kielillä varmistetaan. Maahanmuuttajien työllistymistä ja mukaanpääsyä suomalaiseen yhteiskuntaan tuetaan maahanmuuttajien kielitaitoa ja ammatillisia valmiuksia vahvistamalla sekä yhteiskunnan tuntemusta ja osallisuutta edistämällä. Maahanmuuttajien omaa vastuuta kotoutumisesta sekä kotoutumista edistävien palveluiden velvoittavuutta lisätään.

Työ- ja elinkeinoministeriössä vahvistetaan kotoutumisen tilan ja kotoutumisen edistämisen tietopohjaa ja kehitetään tuloksellisuuden arviointia ja seuranta yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa. Kotoutumislain kokonaisuudistuksen myötä ministeriöstä siirretään tehtäviä KEHA-keskukseen.

Maahanmuuttajien kotoutumista tehostetaan ja nopeutetaan sekä työvoiman maahanmuuttoa sujuvoitetaan (1,66 milj. euroa). Kotoutumislakiin ja -järjestelmään tehdään korjaukset, joissa painopistettä siirretään tulijan oikeuksia painottavasta järjestelmästä tulijan velvollisuuksia ja omaa vastuuta painottavaan järjestelmään. Lisäksi mm. edistetään kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta joustavasti myös työpaikoilla sekä toteutetaan erilaisia toimenpiteitä (ml. mahd. valtionavustukset) sujuvan ja eettisesti kestävä työvoiman maahanmuuton edistämiseksi.

Lisäksi jaetaan valtionavustuksia ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseksi (0,3 milj. euroa) ja ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisyyn varataan määrärahoja 0,1 milj. euroa.

2 TYÖPERUSTEISEN MAAHANMUUTON EDISTÄMISEN MÄÄRÄRAHAT JA NIIDEN MUUTOKSET

Suomen menestys ja kansainvälinen kilpailukyky perustuvat korkeaan osaamiseen. Ilman riittävää työvoiman maahanmuuttoa työvoiman tarjonta laskee, mikä heijastuu huoltosuhteeseen, työllisyysasteeseen ja kestävyysvajeeseen. Osaajapulaan vastataan panostamalla kansainväliseen rekrytointiin samalla kun vahvistetaan edellytyksiä talouden kasvuun. Työperusteista maahanmuuttoa tarvitaan Suomen talouskasvun ja palveluiden turvaamiseksi ja se tukee osaltaan hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamista. Vastaavasti koulutusperusteisella maahanmuutolla voidaan tukea osaajien saatavuutta sekä Suomen kasvua, kansainvälistymistä ja innovaatiotoimintaa. Työperusteista maahanmuuttoa sujuvoitetaan, samalla kuitenkin ehkäisten ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä ja estäen väärinkäytöksiä.

Poikkihallinnollinen työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton Talent Boost -toimenpideohjelma jatkuu. Valtion kansainvälisen rekrytoinnin toimenpiteitä kohdennetaan aiempaa selvemmin tiettyihin kohdemaihin ja tietyille toimialoille. Talent Boost -ohjelmassa jatketaan ja kehitetään monia laaja-alaisia toimenpiteitä Suomen veto- ja pitovoiman tueksi. Talent Boost -ohjelman koordinoinnista vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtakunnallisen Work in Finland -toiminnon kehittämistä jatketaan vuonna 2025. KEHA-keskuksen ja Business Finlandin muodostama Work in Finland -toiminto vastaa valtakunnallisista kansainvälisen rekrytoinnin palveluista ja niiden kehittämisestä sekä kohdemaissa tehtävästä osaajien houkuttelusta ja kumppanuuksien luomisesta osana Talent Boost -toimintaa.

Work in Finland -toimintoon osoitetaan vuoden 2025 talousarviossa määrärahoja momenteilta 32.01.05 (Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot), ja 32.01.02 (ELY-keskusten toimintamenot).

Vuoden 2025 talousarvioesityksessä opiskelu- ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseen kohdennetaan työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa yhteensä noin 7 miljoonaa euroa. Lisäksi Talent Boost -toimintaa edistetään rakennerahastorahoituksella ja tulevalla EU:n AMIF-ohjelmalla.

Käyttötarkoitus	Momentti	Jatkuvuus	TAE 2025
Business Finlandin Work in Finland -toiminta	Business Finlandin toimintamenot	Pysyvä	2 900 000
Talent -rahoitus	Business Finlandin avustusvaltuus	Lakkautetaan vuoteen 2026	1 500 000
KEHA-keskuksen Kansainvälisen rekrytoinnin malli / Work in Finland -toiminto	ELY-keskusten toimintamenot	Pysyvä	2 530 000

2.1 Työperusteisen maahanmuuton uudet toimet sekä arvio näiden vaikutuksista

Hallitusohjelmassa on lukuisia kirjauksia kansainvälisen rekrytoinnin ja työvoiman maahanmuuton edistämiseksi. Samaan aikaan halutaan torjua väärinkäytöksiä ja tehostaa työ- ja koulutusperusteisilla oleskeluluvilla maahan tulevien jälkivalvontaa. Toimien vaikutuksia selvitetään osana hallitusohjelman pohjalta tehtävää politiikan ja lainsäädännön valmistelua.

Hallitus jatkaa poikkihallinnollista kansainvälisen rekrytoinnin ja työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton Talent Boost -toimenpideohjelmaa vuonna 2025. Vuonna 2025 toteutettavat toimenpiteet ovat jatkumoa edellisten vuosien kehittämiseksi ja toimille.

Talent Boost -toimenpideohjelman toimenpidekokonaisuudet:

1) Suomen vetovoima: osaajien saatavuuden edistäminen ja maakuvatyö

Kansainvälistä rekrytointia Suomeen edistetään kohdennetusti sekä lähtömaiden että osaajaryhmien osalta. EU- ja ETA-alueen maiden lisäksi kohdemaina ovat Intia, Filippiinit, Brasilia ja Vietnam. Osaajaryhminä korostuvat hallitusohjelman mukaisesti korkeasti koulutetut, sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ja vientiteollisuuden työntekijät sekä kausityöntekijät. Lisäksi kansainvälisen rekrytoinnin tukitoimia suunnataan ajantasaisen työmarkkinoiden kysyntätiedon ja osaajien tarjontatiedon sekä näitä koskevan ennakkoinnin perusteella. Work in Finland -toiminnon puitteissa tarjotaan erilaisia kansainvälisen rekrytoinnin neuvonta- ja tukipalveluita suomalaisten työnantajien tarpeiden mukaisesti sekä panostetaan osaajille räätälöityyn maakuvatyöhön. Osaajien saatavuuden edistämisen ja maakuvatyön toimien tuloksena tarvittujen osaajien saaminen kohdemaista helpottuu ja eettistä rekrytointia edistetään. Hallitusohjelman mukaisesti kumppanuusmaamallin julkistaloudellisia vaikutuksia seurataan. Lisäksi tavoitteena on, että työnantajat saavat tarvitsemansa kansainvälisen rekrytoinnin palvelut sujuvasti.

2) Sujuvat ja hallitut oleskelulupaprosessit sekä toimiva jälkivalvonta

Työ- ja opiskeluperusteisissa oleskeluluvissa tavoitellaan keskimäärin enintään yhden kuukauden käsittelyaikaa. Lisäksi nykyistä pikakaistamenettelyä nopeutetaan seitsemään vuorokauteen erityisasiantuntijoiden osalta. Menettelyn sujuvuuden lisäksi varmistetaan, että väärinkäyttöksiin puututaan tehokkaasti osana riskiperusteista käsittelymallia. Riittävän ennakkovalvonnan lisäksi jälkivalvontaa parannetaan tietojärjestelmäkehityksellä ja tiiviimmällä viranomaisyhteistyöllä.

Työ- ja koulutusperäiseen maahanmuuttoon liittyvät TEM:n säädöshankkeet:

- Työntekijän oleskeluluvan tuloajan nostaminen 1600 euroon: HE annettu eduskunnalle 6.6.2024, laki voimaan loppuvuonna 2024.
- Luonnonmarjanpoimijoiden sisällyttäminen kausityölain piiriin; HE eduskuntaan syyskaudella 2024, muutokset voimaan keväällä 2025.
- Kolmen kuukauden työttömyys, työnteko-oikeuden laajennus, jälkivalvonta: HE eduskuntaan syyskaudella 2024, muutokset voimaan vuoden 2025 alkupuoliskolla.
- Opiskelijoiden lupaedellytykset ja jälkivalvonta: säädöshanke asetettu syksyllä 2023, HE eduskuntaan kevätkaudella 2025.

Oleskelulupaprosessin sujuvoittamisen tavoitteena on, että työperusteiset oleskelulupien osalta saavutetaan keskimäärin 30 vuorokauden käsittelyaika. Kansainvälisesti kilpailukykyinen oleskelulupien käsittelyaika vahvistaa Suomen asemaa globaalissa kilpailussa osaajista.

Hallitusohjelman mukaiset säädösmuutokset vahvistavat maahanmuuton hallintaa. Automaation hyödyntäminen ja riskiperusteinen käsittelymalli mahdollistavat väärinkäytösten tehokkaan torjunnan.

3) Suomen pitovoiman vahvistaminen

Suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän monimuotoisuudella ja syrjimättömyydellä on olennainen merkitys täällä olevien maahan muuttaneiden työllistymiselle sekä Suomen houkuttelevuudelle osaavan työvoiman, kansainvälisten opiskelijoiden ja investointien kohdemaana. Pitovoiman vahvistamiseksi mm. parannetaan Suomessa valmistuneiden kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä koulutustaan vastaaviin tehtäviin yhteistyössä työnantajien ja oppilaitosten kanssa, parannetaan suomen ja ruotsin kielen koulutustarjontaa, tuetaan työperusteisesti Suomeen tulneiden uudelleen työllistymistä sekä kehitetään työelämän vastaanottokyvykkyyttä.

Pitovoimaa vahvistavien toimenpiteiden tavoitteena on, että työn perässä Suomeen muuttaneet osaajat kotoutuvat ja haluavat jäädä Suomeen. Hallitusohjelma tukee pitkäaikaisten pitovoimaan vaikuttavien hidasteiden, kuten peruspankkipalveluiden saatavuuden ja kielikoulutusten, korjaamista.

Samalla kun kansainvälistä rekrytointia edistetään kohdennetusti, on puututtava aktiivisesti ja ennakoiden työmarkkinoilla esiintyviin väärinkäyttöksiin. Työperusteisen maahanmuuton kehittäminen kestäväällä tavalla edellyttää, että ulkomaisen työvoiman

hyväksikäyttöä ehkäistään ja siihen puututaan tehokkaasti. Työperäisen hyväksikäytön vastainen toimenpideohjelma julkaistiin helmikuussa 2024. Ohjelma sisältää 33 toimenpidettä, joilla varmistetaan hallitusohjelmaan sisällytettyjen työperäisen hyväksikäytön vastaisten kirjausten toimeenpano.

3 Koto24-uudistus

Vuoden 2025 alussa työllisyyden ja kotoutumisen edistämisen palvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Koska kotoutumisen edistämisen palveluita järjestetään työnhakijoille osana työllisyyden edistämisen palveluita, on työvoimapalvelu-uudistuksen onnistumisella keskeinen merkitys myös kotoutuja-asiakkaiden osalta. Toisaalta myös ei-työnhakijoita kuten kotonaan lapsia hoitavia vanhempia pyritään tavoittamaan aiempaa tehokkaammin palveluiden piiriin. Kuntien on esimerkiksi laadittava osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi maahanmuuttajalle, joka saa lasten kotihoidon tukea. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti maahanmuuttajaäitien työllistymiseen on kohdistettu 5 miljoonan euron määräraha, joka kohdennetaan pääosin kunnan peruspalveluiden valtionosuuden (momentti 28.90.30) kautta.

Kunnan kotoutumista edistävien palveluiden kokonaisuutta kutsutaan kotoutumisohjelmaksi. Kotoutumisohjelmaan sisältyviä palveluita ovat osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelman laadinta, monikielinen yhteiskuntaorientaatio, kielitaitoa ja työllistymistä edistävät koulutukset (kotoutumiskoulutus), ohjelman aikainen ohjaus ja neuvonta sekä kielitaidon päättöttestaus. Näistä uusia lakisääteisiä palveluita ovat monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä kielitaidon päättöttestaus.

Kotoutumisen edistämisen lakisääteiset palvelut rahoitetaan jatkossa osin kunnan peruspalveluiden valtionosuudella (momentti 28.90.30) ja osin työ- ja elinkeinoministeriön momentilta 32.50.30 (Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä). Työ- ja elinkeinoministeriön momentilta rahoitetaan osana laskennallista korvausta kotoutumisohjelmaan sisältyvät palvelut sekä tulkitsemispalvelut niille kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saaville henkilöille, jotka ovat momentin piirissä. Kielitaidon päättöttestauksesta vastaa Opetushallitus. Kielitaidon päättöttestauksen kehittämiseen on kohdistettu rahoitusta työ- ja elinkeinoministeriön momentilta 32.50.03, mutta ylläpito rahoitetaan jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta (400 000 euroa / vuosi).

Kotoutumiskoulutusta on aiemmin rahoitettu työ- ja elinkeinoministeriön momentilta 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut). Koska palvelut ja niiden rahoitus siirtyvät vuoden vaihteessa kuntien vastuulle, momentti lakkautetaan vuoden 2024 lopussa. Jatkossa myös kotoutumiskoulutuksen rahoitus on jaettu työ- ja elinkeinoministeriön momentille 32.50.30 (kv. suojelua saavat ja heihin rinnastettavat) ja valtionosuusmomentille 28.90.30. Valtionosuusmomentilta korvataan kunnille myös palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelman laadinta sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation, matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan ja monialaisten palveluiden järjestäminen muille kuin laskennallisten korvausten piirissä oleville henkilöille (esim. kotihoidontukea saavat).

Kuntien mahdollisuuksia tarjota tehokkaita kotoutumista edistäviä palveluita vaikeuttavat useat kotoutumiseen kohdistuvat rahoitusleikkaukset. Vuoden 2025 osalta näitä on esitelty tarkemmin luvussa 1.1.1. Näiden lisäksi kuntien kotoutumisen edistämisen

määrärahoihin tulee vaikuttamaan pidemmällä aikavälillä erityisesti korvauksajan lyhentäminen neljästä ja vuodesta kolmeen vuoteen kiintiöpakolaisten osalta ja kolmesta vuodesta kahteen vuoteen muiden momentin 32.50.30 piirissä olevien henkilöiden osalta.